YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

27 päivänä helmikuuta 2002 *

Asiassa C-37/00,

jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Herbert Weber

vastaan

Universal Ogden Services Ltd

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 5 artiklan 1 kappaleen tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1, ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 388, s. 1) ja Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 285, s. 1),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Macken sekä tuomarit N. Colneric, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (esittelevä tuomari) ja V. Skouris,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Weber, edustajanaan advocaat E. van Staden ten Brink,

— Universal Ogden Services Ltd., edustajanaan advocaten C. J. J. C. van Nispen ja S. J. Schaafsma,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään M. A. Fierstra,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään G. Amodeo, avustajanaan barrister K. Smith,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. L. Iglesias Buhigues ja W. Neirinck,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.10.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Hoge Raad der Nederlanden on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 4.2.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.2.2000, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä kyseisen yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 5 artiklan 1 kappaleen tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus muutoksineen, s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 388, s. 1) sekä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 285, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

2 Nämä kysymykset on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa asianosaisina ovat Saksan kansalainen Weber, jonka kotipaikka on Krefeldissä (Saksa), ja hänen työnantajansa, Skotlannin lain mukaan perustettu Universal Ogden Services Ltd (jäljempänä UOS), kotipaikka Aberdeen (Yhdistynyt kuningaskunta), ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu on irtisanonut Weberin työsopimuksen.

Sovellettavat oikeussäännöt

Brysselin yleissopimus

3 Brysselin yleissopimuksen toimivaltamääräykset sisältyvät sen II osastoon, joka muodostuu 2—24 artiklasta.

4 Brysselin yleissopimuksen II osaston 1 jaksoon, jonka otsikko on "Yleiset määräykset", kuuluvassa 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

5 Brysselin yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa, joka sisältyy samaan jaksoon, määrätään seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän osaston 2—6 jakson määräysten nojalla."

6 Erityistä ja yksinomaista toimivaltaa koskevat määräykset ovat Brysselin yleissopimuksen II osaston 2—6 jaksossa.

7 Brysselin yleissopimuksen II osastossa olevaan 2 jaksoon, jonka otsikko on "Erityinen toimivalta", sisältyvässä 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; työsopimusta koskevassa asiassa tämä paikkakunta on se, jossa työntekijä tavallisesti suorittaa työnsä; jos työntekijä ei tavallisesti suorita työtään samassa valtiossa, työnantajaa vastaan voidaan nostaa kanne myös sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa työntekijän palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee tai oli sijainnut;

— — ."

Sovellettava kansainvälinen oikeus

8 Mannermaajalustasta Genevessä 29.4.1958 tehty yleissopimus (jäljempänä Geneven yleissopimus) tuli voimaan 10.6.1964 ja Alankomaat ratifioi sen 18.2.1966. Alankomaat ratifioi 10.12.1982 Montego Bayssa tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeussopimuksen sitä vastoin vasta 28.6.1996, joten se ei ollut sovellettavissa tässä valtiossa pääasiassa kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtumahetkellä.

Asian kannalta merkitykselliset kansalliset säännökset

9 Wet arbeid mijnbouw Noordsee -niminen 2.11.1992 annettu Alankomaiden laki (Pohjanmeren mineraalivarojen hyödyntämisessä tehtävää työtä koskeva laki; jäljempänä WAMN) tuli voimaan 1.2.1993.

10 WAMN:n 1 §:n a kohdassa säädetään, että tässä laissa käytetään käsitettä "mannermaajalusta" samassa merkityksessä kuin 23.9.1965 annetussa Mijnwet continentaal platissa (laki mannermaajalustan mineraalivaroista), eli sillä tarkoitetaan sitä Pohjanmeren pohjaa ja sen alla olevaa osaa, joka sijaitsee sen aluemeren ulkopuolella, johon Alankomaiden kuningaskunnalla on muun muassa Geneven yleissopimuksen nojalla suvereenit oikeudet.

11 WAMN:n 1 §:n b kohdan mukaan tässä laissa käytetyllä ilmaisulla "mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitettu rakennelma" tarkoitetaan rakennelmaa, joka sijaitsee Alankomaille kuuluvalla mannermaajalustalla tai sen yläpuolella ja jota käytetään tutkimusten suorittamiseen tai mineraalien etsimiseen, tai sellaista rakennelmakokonaisuutta, joihin kuuluvista rakennelmista vähintään yksi vastaa tätä kuvausta.

12 WAMN:n 1 §:n perusteluista ilmenee, että tämä mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetun rakennelman määritelmä kattaa myös porausalukset ja kaikki tutkimusten suorittamiseen tai mineraalien etsimiseen käytettävät, aluevesirajan ulkopuolella sijaitsevat rakennelmat, olivatpa ne kiinteitä tai uivia (paikoilleen ankkuroituja).

13 WAMN:n 1 §:n c kohdassa säädetään, että käsitteellä "työntekijä" tarkoitetaan tässä laissa

"1) henkilöä, joka työskentelee työsopimussuhteessa mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetussa rakennelmassa tai tällaisesta rakennelmasta käsin;

2) sellaista muuta kuin edellä 1 kohdassa tarkoitettua henkilöä, joka työskentelee työsopimuksen nojalla vähintään 30 päivän ajan tutkimukseen, alustaviin tutkimuksiin tai mineraalien etsimiseen liittyvissä tehtävissä aluevesillä tai aluevesien ulkopuolella Pohjanmeren mannermaajalustan päällä purjehtivalla aluksella tai tällaisesta aluksesta käsin".

14 WAMN:n 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Työntekijän työsopimukseen sovelletaan Alankomaiden työsopimuslakia sekä siihen liittyviä kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjä. Kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjä sovellettaessa työntekijän suorittama työ katsotaan suoritetuksi Alankomaiden alueella."

15 WAMN:n 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Jollei siviiliprosessilain 98 §:n 2 momentista ja 126 §:sta muuta johdu, Alkmaarin Kantonrechter on toimivaltainen käsittelemään työntekijän työsuhdetta ja tämän lain soveltamista koskevat riidat."

16 WAMN:n 10 §:n perusteluissa todetaan, että tällä säännöksellä ei voida poiketa Brysselin yleissopimuksessa määrätyistä säännöistä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Pääasian asiakirjoista ilmenee, että Weber työskenteli UOS:n palveluksessa kokkina heinäkuusta 1987 aina 30.12.1993 saakka.

18 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että Weber työskenteli 21.9.1993 saakka UOS:n palveluksessa "muun muassa" Alankomaihin kuuluvan mannermaajalustavyöhykkeen yläpuolella purjehtivissa sellaisissa aluksissa tai mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetuissa rakennelmissa, joita tarkoitetaan WAMN:ssa.

19 Kansallisen tuomioistuimen mukaan ei ole selvitetty sitä, mikä oli se täsmällinen ajankohta (tai mitkä olivat ne täsmälliset ajankohdat), jona Weber heinäkuussa 1987 UOS:n kanssa solmimansa työsuhteen alkamisen ja 21.9.1993 välisenä aikana työskenteli Alankomaihin kuuluvan mannermaajalustavyöhykkeen yläpuolella, eikä sitä, minä täsmällisinä ajankohtina hän työskenteli WAMN:ssa tarkoitetuilla mineraalivarojen hyödyntämiseen käytettävillä rakennelmilla tai aluksilla.

20 Weber on väittänyt työskennelleensä koko tämän ajanjakson ajan pääasiallisesti Alankomaihin kuuluvan mannermaajalustavyöhykkeen yläpuolella, tässä tapauksessa mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetuilla rakennelmilla ja Alankomaiden lipun alla purjehtivilla aluksilla; UOS on kuitenkin kiistänyt näiden väitteiden paikkansapitävyyden.

21 Sitä vastoin kiistatonta on, että Weber työskenteli 21.9.1993 ja 30.12.1993 välisen ajan kokkina uivassa nostolaitteessa, jota käytettiin Tanskan aluevesillä rakennettaessa Ison-Beltin (Tanska) siltaa.

22 Koska Weber piti UOS:n toimittamaa työsuhteen irtisanomista lainvastaisena, hän haastoi 29.6.1994 tämän yhtiön Kantonrechter te Alkmaariin (Alankomaat) WAMN:n 10 §:n 1 momentin mukaisesti.

23 Tämä tuomioistuin hylkäsi UOS:n esittämän toimivallan puuttumista koskevan oikeudenkäyntiväitteen Alankomaiden oikeuteen perustuviin syihin vedoten ja piti Weberin kannetta osittain perusteltuna.

24 UOS haki muutosta Rechtbank te Alkmaarista (Alankomaat), joka, myöskin perustaen kantansa kansalliseen oikeuteen, totesi, että alioikeus oli ollut väärässä katsoessaan olevansa toimivaltainen tutkimaan Weberin kanteen. Rechtbank te Alkmaar katsoi pääasiallisesti, että vain WAMN:n voimaantulopäivän 1.2.1993 jälkeinen työskentelykausi voitiin ottaa huomioon ja että ratkaisevana oli pidettävä Tanskan aluevesillä suoritettua yli kolmen kuukauden pituista työskentelykautta eikä Alankomaihin kuuluvalla mannermaajalustavyöhykkeellä suoritettua työskentelykautta.

25 Weber teki 7.1.1998 kassaatiovalituksen Hoge Raad der Nederlandeniin, joka katsoi Rechtbank te Alkmaarin tehneen oikeudellisen virheen, kun se ei ollut viran puolesta tutkinut, voitiinko Alankomaiden tuomioistuimia pitää toimivaltaisina Brysselin yleissopimuksen määräysten nojalla. Tältä osin kansallinen tuomioistuin pohtii, onko tämän yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa Weberin työskentelyä Alankomaihin kuuluvalla mannermaajalustavyöhykkeellä pidettävä Alankomaissa — ja näin ollen sopimusvaltiossa —

työskentelynä ja onko asianomainen UOS:n palvelukseen heinäkuussa 1987 tultuaan "tavallisesti" suorittanut työnsä tuossa paikassa Brysselin yleissopimuksen kyseisessä määräyksessä tarkoitetuin tavoin.

26 Koska Hoge Raad der Nederlanden on katsonut, että asian ratkaiseminen edellyttää Brysselin yleissopimuksen tulkintaa, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko työtä, jotka WAMN:ssa tarkoitettu työntekijä suorittaa Pohjanmeren Alankomaille kuuluvalla mannermaajalustan osalla, pidettävä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa Alankomaissa suoritettuna työnä tai onko se rinnastettava tällaiseen työhön?

2) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myöntävä, onko työntekijän työsuhteen koko kesto vaiko vain sen viimeinen jakso otettava huomioon vastattaessa kysymykseen siitä, onko työntekijän katsottava työskennelleen 'tavallisesti' Alankomaissa?

3) Edellyttääkö edellä olevaan kysymykseen 2 vastaaminen sitä, että yhtäältä WAMN:n voimaantuloa edeltävä ajanjakso — jolloin Alankomaiden lainsäädännössä ei vielä säädetty nyt käsiteltävänä olevan tapauksen kaltaisen tapauksen osalta Alankomaiden tuomioistuinten alueellisesta toimivallasta — ja toisaalta WAMN:n voimaantulon jälkeinen ajanjakso on erotettava toisistaan?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

27 Tähän kysymykseen vastattaessa on syytä muistuttaa ensiksikin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta ei voida soveltaa, jos kaikki työsopimukseen perustuvat velvoitteet täytetään sopimusvaltioiden alueen ulkopuolella, sillä tällöin työntekijä suorittaa kaikki työtehtävänsä ulkopuolisissa maissa (ks. asia 32/88, Six Constructions, tuomio 15.2.1989, Kok. 1989, s. 341, 22 kohta).

28 Tästä seuraa, että kyseisen 5 artiklan 1 kappaleen soveltamisedellytyksenä on se, että se yksittäinen työsopimus, johon perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi työntekijä työskentelee, voidaan liittää vähintään yhden sopimusvaltion alueeseen.

29 Toiseksi Wienissä 23.5.1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan yleissopimuksen 29 artiklassa määrätään, että "jollei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimus on jokaista osapuolta sitova sen koko alueen osalta".

30 Nämä seikat on otettava huomioon päätettäessä, onko Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa työtä, joka on pääasiasta ilmenevin tavoin tehty Alankomaihin kuuluvalla mannermaajalustavyöhykkeellä, pidettävä Alankomaiden alueella, ja näin ollen sopimusvaltiossa, tehtynä työnä.

31 Koska kyseisessä yleissopimuksessa ei ole määräystä, jolla säänneltäisiin tältä osin sen soveltamisalaa, ja koska siitä ei muutoinkaan voida päätellä, miten tähän kysymykseen olisi vastattava, asiassa on turvauduttava mannermaajalustaa kos-

kevaan oikeudelliseen järjestelmään liittyviin kansainvälisen oikeuden periaatteisiin ja erityisesti Geneven yleissopimukseen, joka pääasian tosiseikkojen tapahtuessa oli sovellettavissa Alankomaissa.

32 Geneven yleissopimuksen 2 artiklan mukaan rantavaltiolla on mannermaajalustaan nähden suvereenit oikeudet sen tutkimisessa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä. Nämä oikeudet ovat ehdottomia eivätkä ne riipu mistään nimenomaisesta julkistuksesta.

33 Saman yleissopimuksen 5 artiklan mukaan "rantavaltiolla on oikeus rakentaa ja ylläpitää tai käyttää mannermaajalustalla sen luonnonvarojen tutkimiseksi ja hyväksikäyttämiseksi tarpeellisia laitoksia ja muita laitteita". Samassa 5 artiklassa määrätään, että nämä laitteet tai laitokset kuuluvat "rantavaltion tuomiovallan alaisuuteen".

34 Myös kansainvälinen tuomioistuin on katsonut, että rantavaltion oikeudet sellaiseen mannermaajalustavyöhykkeeseen, joka on tämän valtion alueen luonnollinen merenalainen jatke, ovat olemassa ipso facto ja ab initio, koska tämä valtio käyttää suvereeneja oikeuksia tällä alueella ja koska tämä suvereenisuus on laajentunut koskemaan merenpohjan tutkimusta ja sen luonnonvarojen hyödyntämistä (tuomio 20.2.1969, nk. Pohjanmeren mannermaajalusta -juttu, Recueil des arrêts, avis consultatifs et ordonnances, 1969, s. 3, 19 kohta).

35 Täysin näiden kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti WAMN:n 10 §:n 1 momentissa säädetään, että alankomainen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään sellaisen henkilön työsuhdetta koskevat riidat, joka työskentelee Alankomaihin kuuluvalle mannermaajalustavyöhykkeelle sijoittuneella mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetulla rakennelmalla tai tällaisesta rakennelmasta käsin, taikka rakennelmalla, joka sijaitsee kyseisen vyöhykkeen yläpuolella ja jota käytetään mannermaajalustan tutkimiseen ja/tai sen luonnonvarojen hyödyntämiseen.

36 Näin ollen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava siten, että työtä, jota työntekijä tekee sopimusvaltioon kuuluvalla mannermaajalustalla tai sen yläpuolella sijaitsevilla mannermaajalustan tutkimiseen ja/tai sen luonnonvarojen hyödyntämiseen käytettävillä kiinteillä tai kelluvilla rakennelmilla, on pidettävä kyseisen valtion alueella tehtynä työnä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

37 Jotta tähän kysymykseen voitaisiin vastata, on aluksi palautettava mieliin se yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka koskee Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen tulkintaa yksittäistä työsopimusta koskevassa riita-asiassa.

38 Tässä oikeuskäytännössä on tämäntyyppisten sopimusten osalta katsottu ensinnäkin, ettei kanteen perustana olevaa Brysselin yleissopimuksen kyseisessä määräyksessä tarkoitettua velvoitteen täyttämispaikkaa voida — kuten useimpien sopimusten osalta — määrittää sen kansallisen lainsäädännön nojalla, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen on lainvalintasääntöjen mukaan sovellettava (tämä on vakiintunut oikeuskäytäntö asiassa 12/76, Tessili, 6.10.1976 annetusta tuomiosta lähtien; Kok. 1976, s. 1473), vaan sitä vastoin sellaisten yhdenmukaisten perusteiden nojalla, jotka yhteisöjen tuomioistuimen on määriteltävä Brysselin yleissopimuksen järjestelmän ja tavoitteiden perusteella (ks. mm. asia C-125/92, Mulox IBC, tuomio 13.7.1993, Kok. 1993, s. I-4075, 10, 11 ja 16 kohta; asia C-383/95, Rutten, tuomio 9.1.1997, Kok. 1997, s. I-57, 12 ja 13 kohta ja asia C-440/97, GIE Groupe Concorde ym, tuomio 28.9.1999, Kok. 1999, s. I-6307, 14 kohta).

39 Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa olevaa erityistä toimivaltasäännöstä voidaan hyvän oikeudenhoidon ja oikeudenkäynnin tarkoituksenmukaisen järjestämisen vuoksi perustella sillä, että kanteen ja sitä ratkaisevan tuomioistuimen välillä on erityisen läheinen

liittymä, ja sillä, että sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa työntekijän on täytettävä sovitut velvoitteensa, on sopivin käsittelemään työsopimuksen perusteella mahdollisesti syntyvän riidan (ks. mm. em. asia Mulox IBC, tuomion 17 kohta ja em. asia Rutten, tuomion 16 kohta).

40 Kolmanneksi yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta tulkittaessa on varmistettava, että työntekijää sosiaalisesti heikompana sopimusosapuolena suojellaan asianmukaisesti ja että tällaisen suojelun toteutuminen on paremmin turvattu, jos työsopimukseen liittyvät riidat kuuluvat sen paikkakunnan tuomioistuimen toimivaltaan, jossa työntekijän on täytettävä velvoitteensa työnantajaansa kohtaan, koska juuri tuon paikkakunnan tuomioistuimessa työntekijä voi pienemmin kustannuksin nostaa kanteen tai puolustautua (em. asia Mulox IBC, tuomion 18 ja 19 kohta ja em. asia Rutten, tuomion 17 kohta).

41 Yhteisöjen tuomioistuin päättelee tästä, että 5 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että työsopimuksia koskevissa asioissa tässä määräyksessä tarkoitetulla keskeisen velvoitteen täyttämispaikkakunnalla tarkoitetaan paikkakuntaa, jolla työntekijä tosiasiallisesti tekee työnantajansa kanssa sovitun työn (em. asia Mulox IBC, tuomion 20 kohta; em. asia Rutten, tuomion 15 kohta ja em. asia GIE Groupe Concorde ym., tuomion 14 kohta).

42 Yhteisöjen tuomioistuin on myöskin täsmentänyt, että jos työ tehdään useammassa sopimusvaltiossa, on tärkeää välttää sitä, että asia kuuluisi useampien tuomioistuinten toimivaltaan, jotta vältyttäisiin keskenään ristiriitaisilta tuomioistuinten päätöksiltä ja helpotettaisiin näin niiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa sen valtion ulkopuolella, jossa ne on tehty, ja että tästä syystä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta ei voida tulkita siten, että sillä annettaisiin kilpaileva toimivalta jokaisen sellaisen sopimusvaltion tuomioistuimille, jonka alueella työntekijä suorittaa osan työtehtävistään (em. asia Mulox IBC, tuomion 21 ja 23 kohta ja em. asia Rutten, tuomion 18 kohta).

43 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Mulox IBC annetun tuomion 25 ja 26 kohdassa katsonut, että tällaisessa tilanteessa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu paikkakunta, jossa työsopimukselle luonteenomainen velvoite on täytetty tai täytettävä, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin työntekijä pääasiallisesti täyttää velvoitteensa työnantajaansa kohtaan, ja että se seikka, että työntekijä on suorittanut hänelle annetun työn siinä sopimusvaltiossa sijaitsevasta toimistosta, jossa hän asui, josta käsin hän teki työtään ja jonne hän palasi jokaisen työmatkansa jälkeen, on otettava huomioon.

44 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Rutten, jossa oli kyse samankaltaisesta tilanteesta, katsonut, että paikkakunnalla, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee, tarkoitetaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa sitä paikkakuntaa, johon työntekijä on tosiasiallisesti keskittänyt työnteon, ja että määritettäessä yksittäistapauksessa tätä paikkakuntaa on otettava huomioon se, että asianomainen työskentelee suurimman osan työajastaan jossakin sellaisessa sopimusvaltiossa, jossa hänellä on toimisto, josta käsin hän työnantajansa lukuun järjestää työtään ja johon hän palaa jokaisen työhön liittyvän ulkomaanmatkansa jälkeen.

45 Kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa yksittäistapauksessa määritetään, mitä paikkakuntaa on pidettävä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuna tavallisena työskentelypaikkakuntana, on ensinnäkin muistettava, että Weberin ja hänen työnantajansa välisen riita-asian kaikkia tosiseikkoja ei vielä ole täysin selvitetty kansallisissa tuomioistuimissa.

46 Näin ollen vaikka onkin kiistatonta, että asianomainen on 21.9. ja 30.12.1993 välisenä aikana työskennellyt Tanskan aluevesillä uivassa nostolaitteessa, asiakirjoista ilmenee muilta osin vain, että Weber oli ainakin osan vuoden 1987 ja 21.9.1993 välisestä ajasta UOS:n palveluksessa WAMN:ssa tarkoitetuilla Alankomaihin kuuluvan mannermaajalustavyöhykkeen yläpuolelle sijoittuneilla aluksilla tai mineraalivarojen hyödyntämiseen tarkoitetuilla rakennelmilla. Pääasian asianosaisten erimielisyydet koskevat erityisesti sen ajanjakson täsmällisiä

alkamis- ja päättymispäiviä, jona Weber työskenteli kyseisen vyöhykkeen yläpuolella, eikä asiakirjoistakaan selviä, työskentelikö asianomainen tuon saman ajanjakson aikana UOS:n palveluksessa muualla, ja jos työskenteli, missä maassa tai maissa työ tehtiin ja mikä oli työn kesto. Rechtbank te Alkmaarin antamista tiedoista selviää ainoastaan, että Weber työskenteli 1.2. ja 21.9.1993 välisenä aikana 79 päivän ajan Alankomaihin kuuluvan mannermaajalustavyöhykkeen yläpuolella, mutta niistä ei selviä, työskentelikö hän 144 muuna päivänä muualla vai oliko hänellä sitä vastoin lepoaika.

47 Näistä puutteista huolimatta on kuitenkin riidatonta, että UOS:n palveluksessa ollessaan Weber työskenteli ainakin kahdessa eri sopimusvaltiossa.

48 Toisin kuin edellä mainituissa asioissa Mulox IBC ja Rutten kyseessä olleilla henkilöillä, Weberillä ei ollut sopimusvaltiossa toimistoa, johon hän olisi tosiasiallisesti keskittänyt työntekonsa ja josta käsin hän olisi täyttänyt olennaisen osan velvollisuuksistaan työnantajaansa kohtaan.

49 Tämän oikeuskäytännön mukaisia periaatteita ei siis kaikilta osin voida soveltaa nyt esillä olevaan asiaan. Niillä on kuitenkin merkitystä siltä osin kuin niissä edellytetään, että silloin, kun työsopimus on täytettävä useamman sopimusvaltion alueella, Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan sitä paikkakuntaa, jossa tai josta käsin työntekijä tosiasiallisesti täyttää olennaisen osan niistä velvoitteista, jotka hänellä on työnantajaansa kohtaan, jotta tarve määrittää se paikkakunta, johon riita läheisimmin liittyy asian ratkaisemiseen parhaassa asemassa olevan tuomioistuimen osoittamiseksi, tulisi otetuksi huomioon ja jotta voitaisiin varmistaa, että työntekijää heikompana sopimusosapuolena suojellaan asianmukaisesti ja välttää se, että toimivaltaisia tuomioistuimia olisi useita. Juuri tuolla paikkakunnalla työntekijä näet voi pienimmin kustannuksin nostaa kanteen työnantajaansa vastaan tai puolustautua, ja tuon paikkakunnan tuomioistuin on sopivin ratkaisemaan työsopimusta koskevan kanteen (ks. em. asia Rutten, tuomion 22—24 kohta).

50 Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa huomioon otettava merkityksellinen arviointiperuste Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun tavallisen työskentelypaikkakunnan määrittämiselle on lähtökohtaisesti se paikkakunta, jossa työntekijä on työskennellyt suurimman osan työajastaan työnantajansa lukuun.

51 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa työntekijä on koko kyseisen työskentelykauden ajan työskennellyt jatkuvasti samoissa tehtävissä, tässä tapauksessa kokkina, työnantajansa palveluksessa, merkitystä ei ole eri sopimusvaltioiden alueilla tehdyn työn luonteeseen ja merkitykseen liittyvillä kvalitatiivisilla perusteilla.

52 Tämän tuomion 50 kohdassa esitetystä aikaan liittyvästä arviointiperusteesta, joka nojautuu kussakin kyseisessä sopimusvaltioissa tehdyn työn kestoon, seuraa johdonmukaisesti, että työntekijän työskentelyaika otetaan huomioon kokonaisuudessaan määritettäessä sitä paikkakuntaa, jossa työntekijä on kyseissä tapauksessa työskennellyt suurimman osan työajastaan ja jossa hänen työsuhteensa painopiste on.

53 Edellisessä kohdassa mainitusta periaatteesta voidaan poiketa ainoastaan siinä tapauksessa, että nyt kyseessä olevan kanteen kohde liittyy siitä ilmenevät tosiseikat huomioon ottaen läheisemmin toiseen työskentelypaikkakuntaan.

54 Näin ollen viimeisin työskentelykausi on merkityksellisin tilanteessa, jossa työntekijä, sen jälkeen kun hän on työskennellyt tietyn ajan määrätyssä paikassa, työskentelee pysyvästi toisella paikkakunnalla, jos asianosaiset ovat selvästi halunneet, että tästä viimeksi mainitusta tulee uusi Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu tavallinen työskentelypaikkakunta.

55 Vaikka kansallinen tuomioistuin ei tämän tuomion 50—54 kohdassa esitettyjen perusteiden nojalla kykenisikään määrittämään Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tavallista työskentelypaikkakuntaa joko siitä syystä, että olemassa on vähintään kaksi samanarvoista työskentelypaikkakuntaa, tai siitä syystä, että yksikään niistä paikkakunnista, joilla asianomainen on työskennellyt, ei liity sillä tavoin riittävän läheisesti ja kiinteästi tehtyyn työhön, että sitä voitaisiin toimivaltaista tuomioistuinta määritettäessä pitää ratkaisevana liittymäpaikkana, on sitä vastoin tärkeää, kuten tämän tuomion 42 ja 49 kohdasta jo ilmenee, välttää sitä, että sama oikeussuhde kuuluisi useampien tuomioistuinten toimivaltaan. Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta ei näin ollen voida tulkita siten, että siinä annettaisiin kilpaileva toimivalta jokaisen sellaisen sopimusvaltion tuomioistuimille, jonka alueella työntekijä on suorittanut osan työtehtävistään.

56 Tältä osin on syytä muistuttaa, kuten Brysselin yleissopimusta koskevasta Jenardin selvityksestä (EYVL 1979, C 59, s. 1, 22) ilmenee, että erityiset toimivaltasäännökset ovat vain lisämahdollisuus, joihin kantaja voi halutessaan turvautua, mutta ne eivät kuitenkaan vaikuta kyseisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleesta ilmenevään yleiseen periaatteeseen, jonka mukaan kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa. Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa olevan virkkeen viimeisessä osassa määrätään, että jollei työntekijä tavallisesti suorita työtään samassa valtiossa, työnantajaa vastaan voidaan nostaa kanne "myös" sen paikkakunnan tuomioistuimeen, jossa työntekijän palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee tai oli sijainnut.

57 Näin ollen tämän tuomion 55 kohdassa käsitellyssä tilanteessa työntekijä voi valita, nostaako hän kanteen työnantajaa vastaan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen viimeisen lauseen mukaisesti sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa hänet palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee, vai nostaako hän sen kyseisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen mukaisesti työnantajan kotipaikan tuomioistuimessa, jos nämä kaksi oikeuspaikkaa eivät ole samat.

58 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen nojalla toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on syytä vastata, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa työntekijä täyttää työsopimukseensa perustuvat velvoitteet useissa sopimusvaltioissa, tässä määräyksessä tarkoitettu paikkakunta, jossa hän tavallisesti työskentelee, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin hän kaikki kyseisessä yksittäistapauksessa esille tulevat seikat huomioon ottaen täyttää olennaisen osan velvollisuuksistaan työnantajaansa kohtaan.

Kun kyse on työsopimuksesta, jonka nojalla työntekijä työskentelee samoissa tehtävissä työnantajansa palveluksessa useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, koko työsuhteen kesto on lähtökohtaisesti otettava huomioon määritettäessä sitä paikkakuntaa, jossa asianomainen tavallisesti työskenteli tässä määräyksessä tarkoitetuin tavoin.

Jollei muita arviointiperusteita ole, tämä paikkakunta on se paikkakunta, jossa työntekijä on työskennellyt suurimman osan työajastaan.

Asia voi olla toisin vain siinä tapauksessa, että kyseisen kanteen kohde liittyy kyseisessä yksittäistapauksessa esille tulevat seikat huomioon ottaen läheisemmin toiseen työskentelypaikkaan, jolloin tämä paikkakunta on merkityksellinen Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa.

Jos kansallinen tuomioistuin ei yhteisöjen tuomioistuimen esittämien perusteiden nojalla kykene määrittämään Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tavallista työskentelypaikkakuntaa, työntekijä voi valita, nostaako hän työnantajaansa vastaan kanteen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa hänet palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee, vai sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, jossa työnantajalla on kotipaikka.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

59 Tämän kysymyksen osalta on ensiksi todettava, että Brysselin yleissopimuksen tarkoituksena on määrittää sopimusvaltioiden tuomioistuinten yhteisön sisäinen toimivalta yksityisoikeuden alalla, joten yleissopimuksen määräyksillä on siinä säännellyillä aloilla etusija verrattuna kansallisiin prosessilainsäädäntöihin (ks. asia 25/79, Sanicentral, tuomio 13.11.1979, Kok. 1979, s. 3423, Kok. Ep. IV, s. 669, 5 kohta).

60 Sitten on muistutettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa olevia työsopimuksia koskevia ilmaisuja on tulkittava itsenäisesti ja siten, että tämän yleissopimuksen täydet oikeusvaikutukset ja sen yhtenäinen soveltaminen voidaan taata kaikissa niissä valtioissa, jotka ovat liittyneet tähän yleissopimukseen, jolla pyritään ennen kaikkea yhdenmukaistamaan sopimusvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt (ks. mm. em. asia Mulox IBC, tuomion 10 kohta ja em. asia Rutten, tuomion 12 ja 13 kohta).

61 Tästä seuraa, ettei kansallisella oikeudella ole mitään merkitystä Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa, joten WAMN:n voimaantuloajankohta ei millään tavoin muuta tämän määräyksen soveltamisalaa.

62 Näin ollen kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, ettei pääasiaan sovellettava kansallinen oikeus millään tavoin vaikuta Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun, toisen ennakkoratkaisukysymyksen kohteena olevan käsitteen paikkakunta, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee, tulkintaan.

Oikeudenkäyntikulut

63 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Hoge Raad der Nederlandenin 4.2.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Työtä, jota työntekijä tekee sopimusvaltioon kuuluvalla mannermaajalustalla tai sen yläpuolella sijaitsevilla mannermaajalustan tutkimiseen ja/tai sen luonnonvarojen hyödyntämiseen käytettävillä kiinteillä tai kelluvilla rakennelmilla, on pidettävä kyseisen valtion alueella tehtynä työnä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan**

1 kappaletta sovellettaessa, sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä sopimuksella, Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä sopimuksella ja Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä sopimuksella.

2) Kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa työntekijä täyttää työsopimukseensa perustuvat velvoitteet useissa sopimusvaltioissa, tässä määräyksessä tarkoitettu paikkakunta, jossa hän tavallisesti työskentelee, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin hän kaikki kyseisessä yksittäistapauksessa esille tulevat seikat huomioon ottaen täyttää olennaisen osan velvollisuuksistaan työnantajaansa kohtaan.

Kun kyse on työsopimuksesta, jonka nojalla työntekijä työskentelee samoissa tehtävissä työnantajansa palveluksessa useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, koko työsuhteen kesto on lähtökohtaisesti otettava huomioon määritettäessä sitä paikkakuntaa, jossa asianomainen tavallisesti työskenteli tässä määräyksessä tarkoitetuin tavoin.

Jollei muita arviointiperusteita ole, tämä paikkakunta on se paikkakunta, jossa työntekijä on työskennellyt suurimman osan työajastaan.

Asia voi olla toisin vain siinä tapauksessa, että kyseisen kanteen kohde liittyy kyseisessä yksittäistapauksessa esille tulevat seikat huomioon ottaen läheisemmin toiseen työskentelypaikkaan, jolloin tämä paikkakunta on merkityksellinen kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaletta sovellettaessa.

Jos kansallinen tuomioistuin ei yhteisöjen tuomioistuimen esittämien perusteiden nojalla kykene määrittämään kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua tavallista työskentelypaikkakuntaa, työntekijä voi valita, nostaako hän työnantajaansa vastaan kanteen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa hänet palvelukseen ottanut toimipaikka sijaitsee, vai sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, jossa työnantajalla on kotipaikka.

3) **Pääasiaan sovellettava kansallinen oikeus ei millään tavoin vaikuta kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun, toisen ennakkoratkaisukysymyksen kohteena olevan käsitteen paikkakunta, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee, tulkintaan.**

Macken Colneric Puissochet

Schintgen Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä helmikuuta 2002.

R. Grass F. Macken

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja